

röda rummet.

Populismens ansikte

Plattformsekonomi > Latinamerika > Kuba > Mediciner > Populism

Populismens ansikte

#170

Kära läsare

> På 1930-talet – mitt under rådande högervåg och fascistanstörning – myntade Leo Trotskij sentensen *Arbetarna måste lära sig att älska sanningen*. Han hävdade att det under perioder med svåra motgångar är viktigare än någonsin att se verkligheten i vitögat och inte hänge sig åt något önsketänkande. Rolf Bergkvist artikel *Latinamerika: En region på väg åt höger* får oss att reflektera över dessa ord av Trotskij. Med främst Argentina, Brasilien och Venezuela som tydliga exempel visar Bergkvist hur utvecklingen vänt i en region som bara för några år sedan förknippades med en klar vänsterpolitik.

> I artikeln *Kuba: Kommer kapitalismen att återupprättas?* Analyserar Peter Widén vad de nuvarande marknadsreformerna på Kuba och islossningen gentemot USA kan få för konsekvenser. Widén menar att starka krafter – ”från partitoppen till fabriksgolvet” – kommer att försvara socialismen, men att det rådande enpartisystemet är en fruktansvärd hämsko. Widéns slutsats är att om det kubanska övergångssamhället ska röra sig mot socialismen – och inte mot ett återupprättande av kapitalismen – krävs full organisationsfrihet.

> Sättet som kapitalistiska bolag göra stora vinster på framställningen av läkemedel uppfattas i många sammanhang som moraliskt stötande. Dansk

>3

Ständigt inloggad, ständigt loggad

>6

Latinamerika på drift åt höger

>10

Kuba: Kommer kapitalismen att återupprättas?

>15

Dödliga mediciner

>17

De representerar inte oss! - om populismens politiska förutsättningar

Peter C Gotzsche har med boken *Dödliga mediciner och organiserad brottslighet. Hur läkemedelsindustrin har korrumpat sjuk- och hälsovården* trängt ner i djupet av detta ämne. Cecilia Verdinelli har följt honom på färden.

> I dagens globala samhälle ser vi en rad exempel på såväl höger- som vänsterpopulism. Men vad är populismens rötter? Vad är den grundläggande skillnaden mellan höger- och vänsterpopulism? Och hur bör vi socialister förhålla oss till rådande vänsterpopulistiska strömningar? Dessa frågeställningar ger sig Richard Seymour i kast med i artikeln *De representerar inte oss - om populismens politiska förutsättningar*.

> Men vi inleder med Ursula Huws artikel *Ständigt inloggad, ständigt loggad*, om hur den tekniska utvecklingen genom internet påverkar den rådande kapitalistiska arbetsordningen. Hon ser den som en ny fas som alltmer präglar vårt nuvarande produktionsätt och kanske reser det frågan om det är dags att överväga helt andra sätt att organisera arbetet och välfärden.

Välkommen!

Red.

röda rummet.

Röda Rummet är Socialistiska Partiets kvartalstidskrift (tidskriften hette 1969–1996 fjärde internationalen).

Utkommer med fyra nummer per år. Nummer 60 sedan starten 1997 (nummer 170 sedan 1969).

För innehållet i artiklarna ansvarar respektive författare.

Redaktionen: Peter Jervelycke Belfrage, Daniel Brandell, Malte Dahlberg, Martin Fahlgren, Johannes Jensen, Anders Karlsson, Johanna Lagerberg, Per-Olof Larsson, och Ingemar Sandström.

Ansvarig utgivare: Per-Olof Larsson

Grafisk form: Ulf Östman

Omslagsbild: Fotomontage av Bernie Sanders och Donald Trump

Post till redaktionen: Box 7043, 402 31 Göteborg

E-post: rodarummet@hotmail.com

Prenumeration: 80 kronor för fyra nummer

Plusgiro: röda rummet 13 04 07-0

Hemsida: www.rodarummet.org

Tryck: V-Tab, 2016

Gjord på Tidskriftsverkstaden, Göteborg.

(www.tidskriftsverkstaden.se)

ISSN: 1403-3844

I Storbritannien får mer än tre miljoner löntagare sin regelbundna inkomst från arbete som är helt organiserat via olika internetplattformar, drivna av företag som *Uber*, *Upwork* och *Taskrabbit*. Det rör sig inte om ett fenomen i marginalen i specifika branscher, menar *Ursula Huws*: "Det som sker är att flera olika trender som sakta byggts upp över flera decennier nu konvergerar och påskyndar uppkomsten och spridningen av en ny modell för arbetsordning. Det handlar om en storskalig omstrukturering av arbete inom en rad olika sektorer."

Ständigt inloggad, ständigt loggad

FOTO: CPE @flickr (CC-BY-NC 2.0)

ARTIKELFÖRFATTARE

Ursula Huws

är professor i Internationella Arbetsstudier vid Working Lives Research Institute på London Metropolitan University. Från början av 2000-talet har hon analyserat internets påverkan på arbetslivet, bland annat i boken *The Making of a Cybertariat: Virtual Work in a Real World*. Hennes senaste bok är *Labor in the Global Digital Economy: The Cybertariat Comes of Age* (Monthly Review Press).

Det är ett välbekant mönster. Först kommer en ekonomisk kris. Därefter följer en enorm omstrukturering av kapitalet – och med denna, en omstrukturering av arbetet – som ställer alla tidigare gällande förhållanden i tvivelsmål. Gamla industrier, företag och arbeten försvinner och nya uppkommer med hjälp av nya teknologier. När människor kämpar för att beskriva de våldsamma omvälvningarna i det ekonomiska och sociala landskapet, så stiger en språklig dimma som fördunklar dragen i detta nya landskap, och gör att försöken att analysera och kartlägga blir till suddiga ansatser.

Terminologisk kamp

Den här gången var teknikutopisterna tidigt ute bland kommentatorerna och erbjöd uttryck som "delningsekonomi" och "peer-to-peer nätverk" för att frammana en vision av en ny positiv utveckling som, hävdar de, ger en föraning om hur ett post-kapitalistiskt samhälle byggt på samarbete kan se ut. Det är ett samhälle där internet ger möjlighet till delning av tjänster mellan de som behöver dem och de som tillhandahåller dem, utan någon kapitalistisk mellanhand. Enligt deras spekulationer kan vi med 3-D skrivarteknik till och med skipa fabriker och låta varor produceras precis när de behövs.

Föreställningen att människor gladeligen och oegenyttigt erbjuder sina tjänster till fullständiga främlingar plockas upp i en annan form av diskurs där "massans kunskaper" med hjälp av "crowdsourcing" eller "cloudsource" utmålas som lösningar på allehanda svårhanterliga problem.

Kanske ska man fokusera på ordet "source" som väcker associationer till den företagskultur som slog rot på 1990-talet där "outsourcing" (och alla dess varianter: global sourcing, insourcing, eller back sourcing) var affärsverksamhetens kodord.

När termer som crowdsourcing

används i dessa sammanhang så syftar det i själva verket inte på en frivillig gåveekonomi utan på en ekonomi där olika plattformar på nätet används för att få omedelbar tillgång till en global pool av arbetare. I uttryck som "flytande arbetskraft" och "workforce on demand," är den aspekten än mer uppenbar.

Ibland beskrivs dock den här ständigt tillgängliga arbetsstyrkan (det mänskliga molnet eller mängden) också i mer pessimistiska ordalag med uttrycket "artificiell artificiell intelligens". Man liknar ofta detta osynliga arbete som är nödvändigt för internets funktion med Den Mekaniska Turken, det "automatiska" schackbräde på 1800-talet som i själva verket visade sig dölja en mänsklig operatör.

Vare sig det handlar om att kontrollera riktigheten i Googles rankningar, föra in gatunummer i Google Maps, sortera bort vidriga bilder på sexuellt utnyttjande av barn eller halshuggningar från sociala medier, eller att matcha erbjudanden med ansökningar på jobbsök-plattformar, så handlar det om aktiviteter som de flesta användare tar för givet att de utförs automatiskt av algoritmer, men som i själva verket ombesörjas av mänskliga "klick-arbetare". Optimister som prisar kreativiteten och oberoendet som associeras med frilansande klick-arbete kallar det "gig-ekonomi", medan mer neutrala kommentatorer beskriver en "plattformsekonomi" eller "nätverksekonomi".

Vad vi än må kalla det så har de flesta av oss nu samlat på oss tillräckligt med anekdoter eller egna förstahandserfarenheter för att ha en föreställning om hur det är att vara en del av denna nutida arbetsstyrka-ondemand. Det finns skräckhistorier om hur arbetarna på Amazon Mechanical Turk, om de inte bor i Indien eller USA, bara kan få betalt i presentcheckar – en återuppfinnning av den klassiska företagsbutiken. Arbetarna på plattformar som Freelancer eller

E lance upptäcker att, trots de tydligt får veta att de inte är fast anställda, så har deras klienter exklusiv äganderätt till deras intellektuella egendom, även när de inte fått betalt – lönestöld i det tjugoförsta århundradet. Och det är inte ovanligt med berättelser om hur det anseende som mödosamt byggts upp online, under flera månader eller år kan spolieras av en illvillig kunds omdöme.

Nytt arbetsliv

Det tycks som om en ny sorts arbetsliv håller på att uppstå.

Det är ett liv där vem du är och vad du kan, presenteras för världen i form av standardiserade check-listor; eventuellt dekorerade med en insäljande egenbeskrivning. Främlingar med makten att anställa dig kan bedöma kvaliteten på ditt arbete med hjälp av användarbedömningar, som kan avspegla välinformerat omdöme, men som lika gärna kan vara ett uttryck för dålig smak eller en ovilja att betala dig för dina tjänster.

Du vet inte från den ena veckan till den andra, eller ens timme för timme, om du har ett arbete eller inte - så ha alltid din smartphone till hands, var beredd att trycka på "accept" ögonblickligen. Du är, i korthet, ständigt inloggad.

Eftersom ditt arbete i stor utsträckning sker online så registreras varje aktivitet. Således genererar du oupphörligt de data som gör det möjligt att övervaka dig allt noggrannare, med alltmer preciserade prestationsindikatorer, som reducerar det individuella rörelseutrymmet ytterligare.

Du blir del av en atomiserad arbetsstyrka där individerna är alltmer utbytbara. Deras arbete är sönderdelat i standardiserade enheter, de är ständigt inloggade på nätet och de blir loggade, i betydelsen att deras arbete kontinuerligt registreras för framtida analys.

Det här kan ju låta överdrivet dystopiskt. Man kan hävda att den här typen av arbete, som nu

alltmer sköts via onlineplattformar i alla tider har varit osäkra. Har det någonsin varit förknippat med säkra anställningsvillkor att köra taxi eller att redigera text på frilansbasis? Att städa eller att utträta ärenden, har knappast räknats som riktiga jobb.

Plattformsekonomi

Ett sätt att se på den senaste exponentiella tillväxten av onlineplattformar för att leverera tjänster är att se det som en formalisering av den informella ekonomin, med den överskådliggheit som följer med en öppen marknad som ersätter det gamla sättet att förmedla arbete från mun till mun. Och som också ersätter det svarta utbytet, kontanter i handen, med spårbara betalningar via internet, som åtminstone öppnar för möjligheten att beskatta dem och för mer rättvisa lönevillkor.

Vilket är en bra sak, hävdar somliga. Inte minst för människor som tidigare varit utestängda från sådana arbeten på grund av kön, etnicitet eller handikapp. Har teknikutopisterna rätt?

Men om man betraktar organiseringen av arbetet via online-plattformar enbart som något som påverkar den informella arbetsmarknaden så ignorerar man en bredare verklighet. Det som sker

är att flera olika trender som sakta byggts upp över flera decennier nu konvergerar och påskyndar uppkomsten och spridningen av en ny modell för arbetsordning som spänner över en rad olika sektorer. Den dyker upp i såväl offentlig som privat sektor; i manuellt och intellektuellt arbete och i kontorsarbete; den innefattar både låg- och högkvalificerade jobb, oavsett om de täcks av avtalsenligt anställningsskydd eller inte. Det loggade arbetet är den nya normen.

Långsamt och försåtligt har det blivit accepterat att du ska ha ett ständigt uppdaterat CV, tillgängligt att bedömas, och att vara ständigt beredd att formulera din kompetens i termer anpassade för varje nytt jobb, för varje potentiell befordran, ansökningsansökan eller för att passa in i en specifik projektgrupp. Det tas för givet att dessa ansökningar ska göras online vilket tvingar dig att modifiera dina tidigare erfarenheter så att de går att passa in i standardiserade check-listor och rullgardinsmenyer. Även om du har avtalsreglerad 40-timmars arbetsvecka så är det nu i princip normalt att du förväntas kolla din epost dygnet runt, var du än befinner dig.

Närsomhelst kan ett pling i din smartphone påkalla din uppmärksamhet för att ett möte blivit inbokad i din kalender eller att en

uppgift väntar på att slutföras i din inbox. Gud hjälpe dig om du glömt ditt användarnamn eller lösenord när det är dags att agera! Så mycket lättare då att vara permanent inloggad, oavsett säkerhetsriskerna.

Det handlar inte bara om att en form av kommunikation ersatt en annan. Det är de yttre tecknen på en storskalig omstrukturering av arbetet: en manifestation av ett underliggande mönster där arbetsuppgifter standardiseras för att systematiskt kunna koordineras och övervakas.

Varje produktionsenhet är invävd i en större hierarki som koordineras elektroniskt. Och var och en av dessa enheter, som pressas att hålla nere kostnaderna, försöker minimera dem genom att externalisera så mycket arbete som möjligt på sina användare eller på en lägre nivå i hierarkin.

Behöver du en databas med allas uppgifter inlagda? Slös inte pengar på en anställd som samlar och matar in data. Låt användarna fylla i online-formulär med de personuppgifter du behöver. Vill du vara säker på att ett projekt kommer att vara färdigt i tid? Låt alla som arbetar i projektet föra loggbok över sitt arbete och inför sanktioner om man missar att nå uppsatta mål.

Varje transaktion kanske bara tar några minuter, eller till och med sekunder,

men multiplicerat genom hela ekonomin så sparar man miljontals dollar i form av icke betalade löner genom att låta alla boka sina egna biljetter, fylla i deklaraionsblanketter, ladda upp artiklar, beställa matvaror, uppdatera sina profiler och logga sin egen arbetstid – och den cyberbyråkratiska ryggsäck av obetalt ”konsumentarbete” som numera ingår vardagslivet för var och en sväller än mer.

Förutom att kostnaden för arbetet läggs över på andra så skapar de inloggade handlingarna spår som gör det möjligt att följa varje transaktion, att kartlägga varje arbetares prestation. Det lägger grunden till att fastställa vad som borde utgöra ett ”normalt” arbetsmönster för varje specifik yrkesgrupp och detta kan sedan användas för att sätta upp framtida mål.

Det är en modell som när den tränger in i olika näringsgrenar och yrken ger upphov till paradoxen att arbetet blir mer formaliserat – utformat för att möta standardiserade prestationsmål, alltifrån mängden av publicerat innehåll till antalet säljtillfällen eller finkalibrerat för att fungera i komplexa multinationella bolag – och på samma gång mer otryggt.

Otrygga villkor

Men kapitalismen behöver förutom

Förutom att kostnaden för arbetet läggs över på andra så skapar de inloggade handlingarna spår som gör det möjligt att följa varje transaktion, att kartlägga varje arbetares prestation. Det lägger grunden till att fastställa vad som borde utgöra ett "normalt" arbetsmönster för varje specifik yrkesgrupp och detta kan sedan användas för att sätta upp framtida mål.

standardisering också innovationer. Och innovationer är en trasslig typ av verksamhet som innefattar experimenterande, utbrott av kreativitet blandat med perioder av misslyckade ansatser. För många kapitalistiska organisationer är ett allt vanligare sätt att försöka lösa denna paradox att försöka placera den har typen av aktiviteter i en sorts svart låda som kringgärdas av externa kontrollsystem och som minimerar risktagandet. Utvecklandet av nya produkter och processer – och även en rad aspekter av ren forskning – tenderar allt mer att placeras i specialavdelningar eller att helt och hållet utlokaliseras och organiseras på projektbasis med temporära team. Det är en modell som länge kännetecknat kreativa verksamheter där arbetare går samman för att producera en viss film, pjäs eller en skiva, och det har nu spridit sig till spelindustrin, mjukvaruutveckling och många andra verksamheter.

Det är här de otrygga villkoren blir tydliga. Även om de verkar ha en anställning så kommer även högkvalificerade utvecklare ofrånkomligt att känna att de aldrig är bättre än deras senaste projekt.

Varje gång måste de bevisa sitt värde, lägga ner extra timmar, visa hängivenhet och genomföra den intrikata balansakten att påvisa att man är en bra lagspelare samtidigt som man framhäver sin egen outhärlighet – allt som ökar möjligheten att man blir utvald till nästa projektgrupp. Livet inuti bolaget liknar alltmer livet utanför.

När det gäller lågbetalda tjänstejobb är likheterna än mer tydliga. Det är inte stor skillnad på att vara dygnet-runt tillgänglig för ett varuhus, lager, café eller en hamburgerkedja och sitta och vänta på att chefen ska ringa in dig, jämfört med att vänta på att nästa uppdrag åt Task Rabbit, Hassle, Handy eller Uber kommer.

En teoretisk skillnad mellan att vara frilansare och att vara fastanställd är att den förra har större frihet att säga nej till arbete. Men i dagens läge där obetald praktiktjänstgöring är utbredd och ren stöld av intellektuell egendom via nätet är vanligt så är det, för dem som inte kan stödja sig på välbärgade föräldrar eller en rik partner, en frihet som alltmer liknar den berömda friheten att sova under broar och titta på gatorna, som Anatole France myntade. Friheten att välja finns bara när det finns verkliga alternativ att välja mellan.

Innebär det här, som ibland hävdas, att alla arbetare ingår i ett "prekariat" med gemensamma villkor eller, med ett annat uttrycksätt, att de utgör en odifferentierad "multitud"? Svaret

är nej, otrygghet är det normala tillståndet för all arbetskraft under kapitalismen. Det är en otrygghet som under gynnsamma villkor hålls i schack av starka arbetarorganisationer. Otryggheten i sig binder inte samman arbetare i en gemensam klassidentitet mer än vad till exempel hunger eller fattigdom gör. När allt större del av arbetskraften dras in marknadsrelationer så skapas mer differentiering, inte mindre. Vikten av specifika färdigheter och talanger minskar inte, utan den tvärtom ökar. Men arbetsgivarna får möjlighet att i detalj förtydliga sina krav på arbetskraften och precisera sin rekrytering, och att skarpställa potentiellt anställda i konkurrens mot varandra, ofta oberoende av var de befinner sig i världen.

Arbetskraften är atomiserad, men i allmänhet är arbetare bara utbytbara gentemot varandra inom specifika färdighetsområden, specifikt yrkeskunnande. När arbetsmarknaden förvandlas till en formaliserad helt splittrad arena där vissa områden tidigare varit relativt stängda för konkurrens utifrån genom rådande krav på yrkeskunnande, så uppkommer nya vinnare och förlorare. Det som är en katastrof för en frilansande grafisk designer eller en chaufför med taxilicens i New York eller London kan vara en livsavgörande möjlighet för en konststuderande i Pakistan eller Bolivia eller för en nyanländ immigrant vars enda tillgång är en bil. Att beteckna dem alla som medlemmar av en och samma klass – kännetecknad av osäker ställning på arbetsmarknaden – kan inte på något magiskt sätt ta bort de i högsta grad verkliga skillnaderna i deras materiella intressen.

Externalisering

Hur ska man som marxist förstå den här nya fasen som nu alltmer präglar kapitalismen? Den har helt klart flera olika dimensioner.

För det första så förs helt nya områden av människors liv in i kapitalets omloppsbanan och möjliggör skapande av profit ur aktiviteter som tidigare utbyttes kostnadsfritt. Airbnb, SnapGoods, Lyft, eller italienska Gnammo är exempel på bolag som drar in mänskliga umgängesformer i den kapitalistiska sfären och gör det möjligt att göra vinst på varje byteshandling även när det inte finns några anställningsförhållanden.

För det andra så utvidgar plattformsekonomin den kapitalistiska sfären till den informella ekonomin och pålägger den vinstkrav samtidigt som den strukturerar arbetskraften inom sektorn enligt kapitalistisk arbetsdisciplin och tidsregim. Det här sker över hela linjen; inom

online-organiserat internetarbete (som Elance, Amazon Mechanical Turk eller Upwork), inom manuellt arbete (till exempel TaskRabbit, Handy eller Zaarly) och också inom enkel varuproduktion (där är Etsy ett exempel på företag som drar vinning av den processen).

För det tredje så innebär det en externalisering av investeringskostnaderna. Förr var företag som drev hotellkedjor eller taxiföretag tvungna att investera i fastigheter och bilar – tillgångar vars värde sjönk över tid. Nu kan företag som Uber och Airbnb låta medborgarna stå för kostnaderna, inklusive räntor och amorteringar på lånen de tvingats ta för att anskaffa sina tillgångar. Samtidigt som de får stå för risktagandet blir de allt fastare knutna till det kapitalistiska systemet.

Den fjärde effekten är kanske den mest försåtliga eftersom den sträcker sig bortom de nya plattformarna och in i kärnan av den "gamla" ekonomiska ordningen. Genom att den etablerar en ny normativ modell för hur arbete bör vara – standardiserat jämförbart, ständigt tillgängligt, permanent registrerat – så omöjliggör den varje föreställning om att arbetet kunde vara organiserat på ett annat sätt.

Den nya arbetsordningen ger intensiva motsättningar genom kropp, sinne och vardagsliv på var och en som ingår i denna globala arbetsstyrka. De är på samma gång i högsta grad splittrade och samtidigt förbundna med varandra. Samtidigt som deras uppgifter är högst specialiserade så har de också mer gemensamt med andra arbetare än någonsin.

De måste vara både självständiga och medgörliga. Både konkurrera och samarbeta. De måste vara ständigt tillgängliga men inte visa tecken på trötthet. De måste kunna visa på sina tidigare erfarenhet och sitt anseende, men bedöms ändå aldrig bättre än sitt senaste jobb.

Det finns potential både för nya typer av motsättningar såväl som nya former av solidaritet mellan dem.

Vilka former av medvetande uppstår ur de här förutsättningarna? Vilken potential finns det för gemensamma krav? Ska vi se tillbaka på perioden från cirka 1950 till 1980 som en normativ period - då det ju, åtminstone för kärnan av arbetskraften i den utvecklade världen, var normalt att förvänta sig ett fast jobb, hälsovård, betald semester och pension?

Eller är det dags att överväga helt andra sätt att organisera arbetet och välfärden?

Ur: Jacobin 16/1 2016
www.jacobinmag.com

Översättning: Peter Jervelycke Belfrage

I början av 2000-talet svepte en vänstervåg – starkast markerad i Venezuela under *Hugo Chávez* – över Latinamerika. I land efter land kom mer eller mindre radikala regimer till makten. Under senare år är det dock tydligt hur artikulerade högerkrafter återerövrar ansenlig terräng. Vad är det egentligen som händer? *Rolf Bergkvist* gör analytiska nedslag i kontinentens politiska utveckling.

Den aktuella situationen i Brasilien, där högern (inklusive anhängare till den tidigare militärdiktaturen i landet) inlett en massiv kampanj för att avsätta den folkvalda presidenten, Dilma Rousseff, är ytterligare en länk i den kedja av bakslag, som tyder på att de sociala reformprogram som inletts är i kris. En kombination av växande ekonomiska problem, korruption, åtstramningsprogram och folkligt missnöje har skapat en politisk situation som högern utnyttjar. Låt oss sammanfatta de senaste månadernas händelser i några av kontinentens viktigaste länder

Den 22 november 2015 vann företagaren och högermannen Mauricio Macri presidentvalet i

ARTIKELFÖRFATTARE

Rolf Bergkvist

är latinamerikakännare, medlem av Socialistiska Partiet och mångårig medarbetare i Röda rummet.

Argentina med tre procentenheters marginal. Bara några veckor senare, den 6 december, vann den borgerliga högeralliansen Mesa de la Unidad Democrática, MUD, parlamentsvalet i Venezuela med totalt 56 procent mot det regerande Partido Socialista Unido de Venezuela, PSUV, som fick 41 procent. Vid folkomröstningen, 21 februari i år, förlorade den bolivianske presidenten, Evo Morales, möjligheten att ställa upp i presidentvalet 2019 och kandidera för en tredje period. Och efter första omgången i Perus presidentsval, 10 april, återstår två kandidater – Keiko Fujimori och Pedro Kuczynski, båda mycket uttalade nyliberala politiker – inför den avgörande omgången.

För att förstå vad som står på spel, med dessa parlamentariska motgångar för vänsterkrafterna, måste vi blicka tillbaka på de senaste årtiondenas kamp i Latinamerika. Kontinenten är den region i världen där motståndet mot nyliberalismen de senaste 15 åren varit mest framgångsrik, där klasskampen i slutet av 1990-talet/början av 2000-talet skapade ett politiskt utrymme för regeringar att föra en politik som gynnade många miljoner fattiga människor.

Förutsättningen för de valsegrar med vänsterstecken som skedde var folkliga uppror. Det började i Venezuela 1989 ("Caracazon") och 2002 (mot den USA- och EU-stödda statskuppen), fortsatte i Ecuador 1997 och 2000, i Argentina 2001-2002, Bolivia 2000 (Cochabamba) och 2005 ("Gaskriget"). Och vid sidan av dessa såg vi en kraftigt upptrappad kamp från bönder (Brasilien, Paraguay, södra Peru och Ecuador); ursprungsfolk (Bolivia, Ecuador, Paraguay, Chile, Brasilien och Peru); arbetslösa (piqueteros i Argentina), fabrikssockupationer (Argentina, Brasilien och Venezuela).

De regeringar som kom till makten för drygt 10 år sedan – Néstor och Cristina Kirchner i Argentina, Lula da Silva och Dilma Rousseff i Brasilien, Tabaré Vázquez och José "Pepe" Mujica i Uruguay och Rafael Correa i Ecuador - startade sociala reformprogram som minskade fattigdomen, samtidigt som de understödde den egna inhemska kapitalistklassen och gynnade en ökad inhemsk konsumtion. Det handlade om välfärdsprogram inom ramarna för den reellt existerande kapitalismen, finansierat av en fördelaktig konjunktur för råvaruexporten. De mer radikala presidenterna i Venezuela,

Hugo Chávez mellan 1999-2013 och Nicolás Maduro sedan 2013 samt Evo Morales i Bolivia sedan 2005, gick ett steg längre och omfördelade dessutom betydande delar av nationalintäkterna under hårda strider mot den inhemska kapitalistklassen. Upproren mot den nyliberala politiken förändrade styrkeförhållandet mellan de sociala klasserna i flera av Latinamerikas länder, men det ledde inte till att deras underordnade ställning i det globala kapitalistiska handelsutbytet förändrades. Snarare förstärktes dessa länders roll som leverantörer av råvaror. De kraftigt stigande världsmarknadspriserna på jordbruksprodukter, mineraler och olja bidrog naturligtvis till detta. Med råvaruprisernas fall under de senaste åren försvann snabbt de tidigare marginaler som gjorde de sociala programmen möjliga.

Högerseger i Argentina

I USA hälsades högersegern i Argentina i november 2015 med glädje. Barack Obama gjorde ett officiellt besök i landet den 23 mars i år – det första statsbesöket sedan Bill Clinton 1997. Före besöket hade Macri visat att han är att lita på för de imperialistiska bolagen och regeringarna. Sammansättningen

”

En första varningssignal kom i juni 2013, då protesterna utlöstes av att biljettpriserna på bussresor höjdes, men de kom snabbt att utvecklas till massprotester mot bristande sociala satsningar.

av den nya regeringen ger ett tydligt budskap. Vid sidan av kabinettschefen Marcos Peña hittar vi Gustavo Lopetegui, chef för det privata flygbolaget LAN, Mario Quintana, chef för investeringsfonden Pegasus (med intressen i fastighets-, jordbruks-, handels- och finanssektorerna). Finansminister är Alfonso Prat-Gay, tidigare anställd av finansbolaget JP Morgan, som till sin hjälp bland annat har Luis Caputo, tidigare chef för den argentinska delen av Deutsche Bank och Pedro Lacoste från konsultfirman Tilton. Chefen för Buenos Aires City bank, Rogelio Frigerio, har utnämnts till inrikesminister och chefen för brittisk/holländska oljebolaget Shell, Juan José Aranguren, har fått posten som – läs och häpna – gruv- och energiminister. Det kan man kalla en riktig företagarregering!

Dessa verkställande direktörer började också snabbt riva upp den tidigare, peronistiska, regeringens politik: priskontrollen och subventionerna på el, energi och kollektivtrafik ska bort; beskattningen av jordbruksexport och gruvbrytning – bort; kontroll av utländsk valuta – bort; offentligt anställda – bort (eller mer korrekt: 20 000 statsanställda har sedan regeringsskiftet fått sparken, plus ytterligare 30 000 inom den privata sektorn); löneförhöjningar som säkrar reallönen – icke! Fast det sista gick inte så bra. Inför lärarnas löneförhandlingar förklarade finansministern att ”märket” (för att använda svenska kapitalisters och fackbyråkraters beteckning) var 25 procent. Det var det högsta tänkbara löneförhöjningen enligt honom. Det ansåg inte lärarna. Efter flera veckors kamp i februari lyckades de strejka sig till i genomsnitt 30-procentiga löneförhöjningar; 40 procent för de lägst avlönade. Om det låter otroligt mycket ska man veta att den årliga inflationen i Argentina ligger på drygt 30 procent.

De enda som den nya regeringen valt att hålla skadelösa är ägarna till de så kallade ”gamfonder”, som vägrat acceptera det ackord som den tidigare regeringen slutit med 97 procent av de utländska långgivarna utifrån att man – efter upproret 2001 - ställde in betalningarna på statsskulden. Spekulanterna har, med stöd av USA, krävt full återbetalning av skulden. Macri har lovat att leverera med hjälp av nya utlandslån om 15-20 miljarder dollar. Den aktuella utvecklingen i Argentina ger en tydlig bild av vad som står på spel också i grannlandet Brasilien.

PT:s politiska utförslöpa

De negativa konsekvenserna av den nyliberala politiken för breda grupper i samhället under 1990-talet, inte bara för de fattigaste skikten utan även stora

delar av medelklassen samt en utbredd kamp från sociala rörelser, ledde till att arbetarpartiets, PT, kandidat Lula vann presidentvalet 2002. Partiledningen gjorde tidigt ett strategiskt val, som innebar att ett relativt omfattande socialhjälpssystem kombinerades med ekonomiska subventioner till det inhemska kapitalet, framförallt jordbrukssektorn (soja, kött, och så vidare) samt gruvsektorerna gynnades av den förda politiken. Den övergripande ekonomiska politiken formulerades från första början av borgerliga ekonomer. Resultaten blev å ena sidan en avmobilisering av den kamp som sociala rörelser fört och, å den andra, återkommande korruptionsskandaler när stora privata företag tackade för de förmåner de fått med mutor av skilda slag till ledande PT-politiker på olika nivåer. Vänsterkritiker inom PT som fördömde eftergifterna åt storbolagen och kapitalistklassen uteslöts. Ett av de tidigaste exemplen var dåvarande senatoren Heloisa Helena, som redan 2002-2003 vägrade att rösta för de försämringar av pensionssystemet som var en av Lula-regeringens första kontrareformer. Efter tio år med återkommande mutskandaler och de senaste årens fallande råvarupriser hamnade regeringen i en återvändsgränd. Missnöjet exploderade i gatuprotester.

En första varningssignal kom i juni 2013, då protesterna utlöstes av att biljettpriserna på bussresor höjdes, men de kom snabbt att utvecklas till massprotester mot bristande sociala satsningar. Efter tio dagar av växande mobiliseringar runt hela landet tvingades PT-regeringen backa och höjningen av biljettpriserna revs upp. Även om protesterna kanske främst uttryckte att stora delar av medelklassen förlorat förtroendet för PT-regeringen fanns bland de protesterande även radikalare delar tillhörande den sociala baspartiet tidigare haft. Ett av kraven var exempelvis införande av en utvecklad och kostnadsfri kollektivtrafik. Junidagarna 2013 kom att inspirera till andra, mer tydligt klassbaserade protester. Redan året före hade strejkantalet varit det högsta sedan 1996. Från 446 strejker under år 2010 steg siffran till över 900 under 2013. Ofta handlade det om vilda strejker genomförda mot den fackliga byråkratins vilja, en byråkrati som till största delen stödjer PT-ledningens klassarbetspolitik. Den dominerande trenden var lönestrejker, men där fanns också krav på ökade resurser till hälsovård, utbildning, bostäder och kollektivtrafik, krav som också förts fram under junidagarna.

År 2014, då Brasilien stod som värd för fotbolls-VM, kom maj att bli en ”röd månad” av protester. De bostadslösa rörelse, MTST, demonstrerade för ökat byggande. I andra manifestationer krävde ursprungsfolk rätten till sin jord och de jordlösa rörelse, MST, organiserade en våg av jordockupationer. Transportarbetarna genomförde flera större strejker. Och ”Folkets VM-kommitté” (Comité Popular da Copa) genomförde aktioner utanför de nybyggda lyxarenorna riktade mot miljonrullningen till det konsortium av privata bolag som var ansvarigt - näst efter Wembley stadion i London är den nya Mané Garrincha-arenan i Brasilia den dyraste arenabygget i hela världen. Pengarna borde istället ha investerats i förbättrad hälsovård, utbildning och bostäder menade aktivisterna. Till detta kommer avslöjanden om en korruptionsskandal inom det statliga oljebolaget Petrobras där privata bolag bland annat dubbel- eller trippelfakturerat kostnaderna för bygget av två raffinaderier. Flera Petrobraschefer har anhållits och politiker från i stort sett alla partier står anklagade för att vara indragna i mutskandalen. År 2016 har inletts med stora massdemonstrationer riktade mot regeringen. De högerpolitiker som framträtt i demonstrationerna kräver president Dilma Rousseffs avgång, men inte på grund av mutmisstankar, några sådana har inte kunnat beläggas. Nej, avgångskravet reses för att regeringen ska ha använt medel i statliga banker för att täcka tillfälliga budgetunderskott, något som de flesta brasilianska regeringar gjort de senaste 25-30 åren. Högern kräver presidentens avgång för att kunna återgå till 1980- och 90-talens nyliberala program. Haken är bara att många i demonstrationerna även har riktat kraven om avgång mot dokumenterat korrupta högerpolitiker.

Vad händer i Centralamerika?

Ytligt sett kan läget i Centralamerika verka paradoxalt. Mot bakgrund av de brutala krigen under 1980-talen kunde man tänka sig att USA och dess europeiska anhängare borde vara oroliga. I Nicaragua heter presidenten Daniel Ortega, ledare för den Sandinistfront, FSLN, som 1979 störtade den USA-stödda Somoza-diktaturen. I El Salvador valdes Salvador Sanches Ceren - under inbördeskriget mest känd som ”comandante Leonel Gonzalez” - en av de fem ledarna för gerillafronten FMLN, för två år sedan till president. Parlamentets talman är dessutom Lorena Peña Mendoza (under kriget känd som gerillaledaren ”Rebeca Palacios, en av FPLs grundare - den största av de fem

gerillaorganisationerna inom FMLN). Trots detta gratulerades Sanches Ceren omedelbart till valsegern av USAs utrikesminister John Kerry. Att de tidigare gerillaledarna tolereras av USA beror naturligtvis i hög grad på den politik de idag för. Redan 2009 blev FMLN största partiet i det salvadoranska parlamentet. Det året vann även den oberoende kandidat som partiet ställde sig bakom, Mauricio Funes, presidentvalet. Han gjorde då klart att: "Med hänsyn till den nuvarande internationella situationen aspirerar vi inte på att bygga socialism i El Salvador. Det vi hoppas bygga är en mer dynamisk och konkurrenskraftig ekonomi som placerar oss på den internationella spelplanen i en högt globaliserad och konkurrerande värld. Vi hoppas skapa en starkare och mer dynamisk ekonomi än det som byggts fram till nu." Inför valet 2014 var detta också Sanches Ceren's program.

Även om Ortega har sett till att ansluta Nicaragua till den progressiva ekonomiska samarbetsorganisationen Alba kan politiken i båda länderna bäst jämföras med den klassamarbetspolitik PT fört i Brasilien. 60- och 70-talens unga revolutionärer skapade historia genom att med sin heroiska kamp störta några av kontinentens blodigaste diktaturer, men de förändrade inte i grunden det ekonomiska/sociala systemet. Idag administrerar de på regeringsnivå det kapitalistiska system de i sin ungdom tog strid för att störta. Inom ramarna för denna kapitalism har de försökt förbättra situationen för de fattigaste med sociala reformer, men med betydligt mindre ekonomiska marginaler till hands än Brasilien eller Argentina.

25 år efter 1980-talets krig har Centralamerika naturligtvis förändrats. Den tidigare godsägarklassen, som härskade med hjälp av militära dödspatrullers brutala våld, har muterats till en härskande klass som i högre grad är knuten till det internationella finans- och industrikapitalet. Det betyder inte att våldet har försvunnit. El Salvador är idag ett av de mest våldsamma länderna i världen. Bara under förra året mördades 6 600 människor. De kriminella gängen, "maras", skapar en osäkerhetssituation som präglar mycket av samhället. Under de senaste åren har det kommit allt mer oroande rapporter från fackligt aktiva om hur företagsledare sluter avtal med de största gängen för att med utomparlamentariskt våld stoppa alla försök till oberoende facklig organisering på de privata industrierna, maquiladoras, som ofta ägs av stora utländska bolag. På det sättet antar våldet en klasskaraktär.

FMLN har även offentligt anklagat högerpartiet Arena för att inför det senaste valet försökt organisera valfusk med hjälp av det största gänget, Mara Salvatrucha. En annan klass-, och människorättsfråga, som sticker ut i Nicaragua och El Salvador är det totala förbudet mot abort. I El Salvador dömdes 129 kvinnor för utförd abort mellan år 2000 och 2011. I flera fall handlade det om 30-åriga fängelsestraff. Ett exempel är Carmen Guadalupe Vásquez, som dömdes till 25 års fängelse efter att ha blivit våldtagen och fått missfall. Hon satt inspärrad i sju år innan Högsta domstolen i januari 2015 gav klartecken för hennes frigivande på grund av formella fel begångna under rättegången. Av de kvinnor som dömts hade 51 procent ingen inkomst och 32 procent var lågavlönade. "Brottet" blir alltså en tydlig klassfråga. Kvinnor från samhällsklasser med större ekonomiska resurser väljer att göra abort i andra länder. Det kanske ska tilläggas att de andra länderna i världen som har detta totala förbud mot aborter är Vatikanstaten, Haiti, Honduras och Surinam. Chile, som tidigare tillhört denna grupp, har nu ändrat sin lagstiftning så att abort kan godkännas om kvinnans liv hotas, om hon har våldtagits eller om fostret är dött.

Integrationsförsök

Utvecklingen i Centralamerika reser frågan om hur en samhällsförändring överhuvudtaget kan vara möjlig i ett litet fattigt land – "med hänsyn till den nuvarande internationella situationen" för att använda FMLN-ledarnas språk? En början till svar har faktiskt getts de senaste tio åren i Latinamerika, något som varit möjligt tack vare den folkliga mobiliseringen som stoppade de nyliberala kontrareformerna. Svaret som formulerats av de radikala regeringarna i Venezuela, Bolivia och Kuba kom att på spanska förkortas med bokstäverna Alba. Den Bolivarianska alliansen för Latinamerikas folk, som förkortningen står för, är ett försök att praktiskt skapa de materiella förutsättningarna för den "gryning", som den spanska förkortningen betyder översatt till svenska. Istället för att underordna sig de imperialistiska företagens dominans med "frihandelsavtal" är alternativet gemensam, solidarisk och kompletterande handel mellan Latinamerikas länder. Istället för finansbolag kontrollerade från huvudkontoren i USA och Västeuropa – egna regionala banker som finansierar gemensamma utvecklingsprojekt inom infrastruktur och samhällsbyggande. Istället för dollar – en ny valuta. Istället för CNN och annan USA-styrd nyhetsförmedling – en egen nyhetsbyrå på regional nivå. De

nya styrkeförhållandena mellan klasserna som upproren förde med sig gjorde det möjligt att lansera detta historiska projekt. Ja, det är möjligt att störta blodiga diktatorer, påbörja en samhällsomvandling, bryta med den imperialistiska världsordningen, men det förutsätter att nya organisationer, nya institutioner, nya relationer mellan folken byggs på en internationell nivå. Om det är något Hugo Chávez framför allt ska ihågkommas för är det detta internationalistiska projekt. Så hur har det gått?

När USA år 2005 misslyckades med att driva genom ett frihandelsavtal för hela den amerikanska kontinenten togs flera initiativ för att skapa gemensamma strukturer i regionen. De handlade om ambitiösa målsättningar för industrialisering, energidistribution och förbättrade kommunikationer, men programmen har inte genomförts. Den regionala bank, Bancosur, den alternativa valutareserv och den gemensamma valuta som diskuterades har aldrig blivit verklighet. I synnerhet den brasilianska PT-regeringen valde att satsa på det egna landets finansinstitutioner och stöd till sina "egna" kapitalister. Frånvaron av en gemensam regional bank har underminerat tanken på en gemensam valuta. Inte heller har någon skyddsmekanism mot fallande exportpriser skapats. Varje enskild regering har fört förhandlingar med sina egna kunder, istället för att förhandla som ett gemensamt block. Det har varit mest tydligt i förhållandet med Kina. Varje regering har undertecknat avtal med Kina som monopoliserat inköpen av råmaterial och nya krediter till regionen. Det ojämna handelsförhållandet mellan Kina och Latinamerika blev påtagligt under 2015 då Kinas lägre tillväxt minskade inköpen och investeringarna i regionen. Handeln med Kina har helt klart bidragit till regionens ökade beroende av råvaruexport.

Nederlaget i Venezuela

Venezuelas regering under först Hugo Chávez och efter hans död Nicolás Maduro har varit avgörande för att praktiskt initiera ett alternativ till den nyliberala politiken på regional nivå, en faktor som, vilket tidigare framhållits, är av utslagsgivande betydelse för att slå tillbaka högerkrafterna. Valnederlaget i december 2015 var inte oväntat, men större än befarat. Det innebär inte att den "bolivarianska" revolution med socialistiska förtecken, som Chávez inledde, är omgående avslutad. Däremot visar valresultatet att revolutionen bara kan överleva med en mer radikal politik. Orsakerna till det breda folkliga missnöjet som uttrycktes i valnederlaget är de senaste

”

Kapitalistklassen använder alltid sina ekonomiska maktmedel för att bevara sin sociala och politiska makt över samhället och kommer att fortsätta göra det. Ett framgångsrikt försvar av de sociala reformer som påbörjats kräver att deras egendomar överförs i samhällets ägo.

årens växande ekonomiska problem: en skenande, tresiffrig inflation som bidragit till reallönesänkningar, en allt större brist på livsmedel och andra basvaror, en snabbt växande svart marknad för varor och utlandsvaluta, byråkratisk misskötsel, en utbredd korruption bland såväl chavistiska statstjänstemän som oppositionella affärsmän och ett halverat oljepris som minskat möjligheterna att importera och distribuera livsmedel billigt via de statliga butikerna. Därtill kan tilläggas en fortsatt hög våldskriminalitet. Problemen är inte nya, men de har kraftigt förstärkts av oljeprisfallet. Det fortsatta extrema beroendet av oljeexporten är antagligen den bolivarianska revolutionens största misslyckande. Trots allt tal om att utveckla ett mer mångsidigt näringsliv och bli självförsörjande på livsmedel svarar försäljningen av olja idag för 96 procent av exportintäkterna och nästan halva statsbudgeten. Raset för världsmarknadspriset på olja är den viktigaste orsaken till att Venezuelas ekonomi krympte 2015 med närmare 10 procent.

Bara något dygn efter valnederlaget offentliggjorde företagarorganisationerna FEDECAMERAS (som spelade en huvudroll under försöket till statskupp 2002) och FEDEAGRO (jordbrukskapitalet) sina krav på förändring. De kräver bland annat att den arbetslagstiftning som förbjuder godtyckliga avskedanden och outsourcing omedelbart måste avskaffas, liksom de lagar som ligger till grund för pris- och valutakontrollen. Även lagar som ger småbrukare och fattigbönder rätt till jord att bruka för att göra landet självförsörjande på livsmedel ska bort. Kapitalisterna ser nu nya möjligheter att få gehör i parlamentet för sina klasskrav. På många punkter liknar programmet

det som den nye presidenten Macri påbörjat i Argentina, en återgång till en nyliberal ordning. Att den nya parlamentsmajoriteten kommer att försöka driva genom kontrarevolutionära förändringar är helt klart, men inte i vilken takt eller hur brutalt det kommer att ske. Den borgerliga oppositionen är inte något helt homogent block. Den består på ena kanten av en extrem och våldsam ultrahöger som främst representeras av Leopoldo Lopez, Antonio Ledezma och Maria Corina Machado, och dels en mer moderat del med den före detta presidentkandidaten Henrique Capriles och ledaren för Accion Democratica, Henry Allup. Skillnaden mellan de båda falangerna ska inte överdrivas. De vill båda stoppa den bolivarianska revolutionen, avsluta de sociala reformprogrammen och föra en nyliberal politik. Skillnaderna är snarare taktisk. Ultrahögern är beredd att snabbt söka lån från IMF och Världsbanken (i storleksordningen 40 miljarder dollar) kopplat till ett program för att ta bort pris- och valutakontroller, stoppa alla sociala program och privatisera statliga företag. Och de är beredda att driva genom detta med våld. "Moderaterna" vill undvika risken av en omfattande folklig revolt mot den nyliberala politiken. De inser att det kan bli svårt att avsätta Maduro genom en folkomröstning om nyliberala kontrareformer, som samtidigt innebär kraftiga försämringar för stora grupper som gynnats av revolutionen. Genomförs en sådan blir det också svårt att skylla alla fortsatta ekonomiska problem på presidenten då parlamentet kontrolleras av de borgerliga partierna. Enklare då att tillfälligt behålla en del av de sociala programmen, avsätta presidenten, bitvis avskaffa de strukturer som det senaste årtiondet organiserats i bostadsområdena runt de sociala reformprogrammen ("misiones"

för "skola, vård, omsorg") och därefter genomföra det nyliberala programmet.

Det enda som kan stoppa borgarklassen från att riva upp de sociala reformerna är den folkliga mobiliseringen på arbetsplatser och i bostadsområden samt massiva protester på gator och torg. Man bör inte glömma att – oavsett att det vara ett valnederlaget – trots de ekonomiska problemen, trots korruption och byråkratism i den egna rörelsen röstade faktiskt 5,5 miljoner på PSUV i valet. Det finns alltså en folklig grund för att bygga ett försvar mot de angrepp som nu kommer från högerpolitikerna. Men ska detta försvar bli effektivt och de fattigas missnöjesröster vinnas tillbaka för en fortsatt revolution måste politiken ändras. Den vänster, de revolutionära socialisterna, som funnits inom rörelsen har under många år kritiserat den förda politiken och varnat för de bakslag den kan medföra.

Om man – som Maduro helt riktigt har hävdat de senaste åren – är utsatt för ett "ekonomiskt krig" från USA-imperialismen och den härskande kapitalistklassens sida vinner man inte det genom återkommande eftergifter och vädjanden. Klassamarbetspolitiken är en återvändsgränd i Venezuela, liksom i Brasilien eller Argentina. Kapitalistklassen använder alltid sina ekonomiska maktmedel för att bevara sin sociala och politiska makt över samhället och kommer att fortsätta göra det. Ett framgångsrikt försvar av de sociala reformer som påbörjats kräver att deras egendomar överförs i samhällets ägo. I Venezuela handlar det om att ta över de privata bankerna och finansbolagen samt de livsmedelskedjor och större företag som kontrolleras av revolutionens fiender. Men för att detta ska fungera positivt måste samtidigt demokratin – den folkliga direkta kontrollen av

ledare på alla positioner – kraftigt utvidgas för att förhindra den typ av byråkratisk korruption och misskötsel som varit så tydlig i Venezuela, och som också är en delförklaring till högerens demagogiska framgångar i Brasilien. Allt talar för en hårdare klasskamp under det kommande året. Det är möjligt att valnederlaget är början på slutet för den bolivarianska revolutionen, och att den process som inneburit så mycket positivt för miljoner fattiga människor blir ännu en i raden av avbrutna revolutioner i Latinamerika – men där är vi ännu inte.

Om de sociala reformprogrammen ska kunna fortsätta eller brutalt avvisas beror på det folkliga motståndet. Även om kapitalets högerpolitiker nu – liksom under 1990-talet – har initiativet i flera stora länder i Latinamerika kommer utfallet att bestämmas av sociala klasstrider. Det är ett misstag att försöka bedöma det som idag händer på regeringsnivå utan att ta hänsyn till kampberedskapen, organisationsgraden och den politiska medvetenheten hos arbetarklassen och den fattiga befolkningsmajoriteten. 2000-talet i Latinamerika inleddes med folkliga uppror mot nyliberal politik, organiserandet av breda sociala rörelser och radikala politiska processer – ett momentum som skolade en ny generation radikala aktivister. En nyckelfaktor i kommande klasstrider blir vilken roll den nya generationen antiimperialistiska revolutionärer kan spela för att utveckla folklig kamp mot nyliberala försämringar till en kamp för en grundläggande – socialistisk – systemförändring, som inte – än en gång – stoppas i klassarbetets återvändsgränd. <<

Bli medlem i Föreningen Arbetarskrivare och få **KLASS** på köpet

Tidningen **KLASS** lyfter fram litteratur som vill förändra samhället. Genom samtal, diskussioner och kanske även polemik med såväl makthavare som andra arbetarskrivare, hoppas tidningen att kunna påverka samhällsdebatten och föra fram viktiga frågor i ljuset. **KLASS** ger klassamhället ansikten!

KLASS ges ut av Föreningen Arbetarskrivare som har medlemmar över hela landet, allt från "byrååldeskrivare" till etablerade författare. En prenumeration av tidningen med 4 nr / år ingår i medlemskapet.

LÄS MER OM Arbetarskrivare och **KLASS**: www.arbetarskrivare.se
Besök också vår FB-sida: **KLASS**

Kommer kapitalismen att återupprättas?

FOTO: ANGELO DOMINI @FLICKR (CC BY-NC-ND 2.0)

KUBA

När **Barack Obama** den 28 mars landade på kubansk mark var det en historisk händelse. För första gången sedan Calvin Coolidge 1928 gjorde en amerikansk president ett statsbesök på ön, ett kvitto på den rådande islossningen mellan länderna. Republikanerna i USA:s kongress hindrar dock fortfarande hävandet av den handelsblockad som råder sedan 1962. Vad kommer att hända nu på Kuba? Från USA:s sida är det inte några altruistiska avsikter som ligger bakom öppningen. Hur kommer det kubanska ledarskapet att tackla stormaktens anstormning? Med teorin om övergångssamhällen som analysverktyg försöker **Peter Widén** få grepp om den aktuella processen.

Det är naturligtvis en seger för kubansk diplomati att Obama besöker Kuba, frigivandet av de fem spionanklagade kubanerna, att flyg och båttrafik upprättas mellan Kuba och USA, liksom det faktum att USA:s president vill lyfta blockaden, även om han nu hindras av den republikanska majoriteten i kongressen. Men allt detta utspelas mot bakgrund av Kubas ekonomiska reformer eller "uppdateringar" som kubanerna själva kallar dem. Vad är på väg att hända? Hur bör socialister se på marknadsreformerna? Vad har den härskande klassen i USA och andra imperialistiska stater för målsättningar gentemot Kuba? Vi kommer att försöka svara på en del av dessa frågeställningar men låt oss börja med några tankar om de ekonomiska "uppdateringarna".

Reformerna

Det råder ingen tvekan om att de ekonomiska förändringar som planeras på Kuba och som börjat införas är av betydande karaktär. Hundratusentals statliga jobb ska bort och många har redan avskedats. Tanken är att de ska arbeta som privat anställda och

som egenföretagare. Redan befinner sig cirka 25 procent utanför den statliga sektorn, alla har inte lyckats få jobb. Arbetslösheten är uppe i 3,5 procent, 16 procent av de anställda inom hälsovården har sagts upp. De sociala utgifterna sjönk i relation till BNP från 37 till 27 procent under perioden 2007-2013. Pensionsåldern höjdes med fem år, från 55 år till 60 för kvinnor och från 60 till 65 för män. Subventionerna till vissa produkter fasas ut. De statliga företagen får rätt att själva förhandla om löner. Fler och fler löner knyts till "arbetsprestation" – ackord och andra prestationsbaserade system. De statliga företagen får också rätt att själva disponera 50 procent av vinsten, att sälja vad de producerar utöver planen på marknaden och själva sätta priserna på detta överskott. Bidrag till åldrade medborgare dras in om deras egna familjer tar hand om dem. Vårdcentraler stängs och vårdpersonal sägs upp. Målsättningen var att 1,8 miljoner personer skulle jobba som egenföretagare 2015. Denna målsättning har man dock inte uppnått. I slutet av 2012 hade cirka 365 000 statligt anställda fått lämna sina jobb.

En viktig förändring är den planerade frizonen i hamnstaden Mariel (Zona Especial de Desarrollo Mariel). En ny lag för utländska investeringar har också antagits. Utländska investerare behöver inte betala personlig inkomstskatt och inte heller arbetsgivaravgifter. Företaget får under

åtta år befrielse från bolagsskatt. De utländska företagen kan dock inte direktanställa kubansk arbetskraft. Man kommer att få hyra in arbetare från en statlig agentur och betala till den kubanska staten som sedan betalar ut lönerna. Det första USA-ägda företaget som kommer att bedriva direkt produktion på Cuba är det Alabama-baserade CleBer LLC som ska tillverka tusen mindre traktorer per år i en anläggning inom specialzonen Mariel.

Den kubanska statsägda planekonomin uppstod när USA vägrade raffinera sovjetisk olja och revolutionärerna beslutade att exproprierade de amerikanska företagen. De USA-ägda sockerplantagerna och andra anläggningar överfördes i det kubanska folkets ägo. Den kapitalistklass som kontrollerat ön socialt, ekonomiskt och politiskt fick se sig överkörd, därav det hat som delar av USA:s kapitalistklass, liksom de i exil gående kubanska borgarna, ger uttryck för.

Den kubanska vägen proklamerades som socialistisk

Sovjet och östblocket blev revolutionens ekonomiska samarbetspartner. Den revolutionära regeringen satte dock sina förhoppningar till den socialistiska revolutionens spridning, främst på den latinamerikanska kontinenten.

ARTIKELFÖRFATTARE
Peter Widén
är mångårig
Latinamerikaaktivist, medlem av
Socialistiska Partiet.

Undertecknad var själv på Kuba 1968 och kan vittna om den optimistiska stämning som rådde, och hur en öppen kritik mot Sovjetunionen, som inte ville stöda de olika försöken till gerillauppror i Latinamerika, frodades. Mot den sovjetiska så kallade socialismen ställdes Che Guevaras teser om att skapa "den nya människan". Socialismen skulle byggas genom att människor lämnade snäv egoism bakom sig för att i stället arbeta för allas välfärd. "Kommunismen kan inte skapas med kapitalistiskt tänkande" var Ches tes. Materiella incitament skulle ersättas med revolutionär moral.

Efter det misslyckade försöket att nå en sockerskörd på 10 miljoner ton slog den kubanska regeringen in på en mer sovjetisk modell i början av 70-talet. En realitet var naturligtvis att Kuba verkligen behövde samarbetet med COMECON. (Östblockets institution för ekonomiskt samarbete). En modern socialism som kan ge ett bättre liv för människorna kräver ekonomiskt och tekniskt internationellt samarbete. En isolerad ö kan inte producera och utveckla allt. Behovet av att upprätthålla det ekonomiska samarbetet med Sovjetunionen ledde också Fidel Castro till det ödesdigra beslutet att acceptera den sovjetledda ockupationen av Tjeckoslovakien 1968 - det Tjeckoslovakien som höll på att utvecklas till en socialistisk demokrati i mitten av Europa. Sovjet och de andra Warszawapaktsländerna anklagade Dubcekregeringen för att vilja införa kapitalism. Sanningen var att regeringen i Prag ville genomföra marknadsreformer som var långt mildare än de som nu planeras i Havanna. De marknadsreformer som nu genomförs på Kuba har naturligtvis skapat debatt bland socialister världen över. Det finns de som menar att vi här kan se början på en kinesisk eller vietnamesisk utveckling, det vill säga att kapitalismen återupprättas trots att dessa stater fortfarande kallar sig socialistiska och att ett "kommunistiskt parti" sitter vid rodret. Det finns andra, som den argentinska ekonomen Claudio Katz, vilka menar att de på Kuba planerade reformerna är helt nödvändiga. Ekonomiskt och teknologiskt samarbete är nödvändigt och Kuba måste tillåta privata investeringar.

De som resonerar som Katz pekar på bolsjevikernas införande av NEP (Nya Ekonomiska Politiken) 1921 som en historisk parallell. Efter inbördeskriget, då bolsjevikerna genomfört allomfattande nationaliseringar, helt enkelt för att kunna göra nödvändiga prioriteringar under kriget ("krigskommunismen"), tilläts bönderna återigen att

De kapitalistiska elementen utvecklar naturligtvis sin egen dynamik och söker dominans. Därför är övergångssamhället inte bara en samexistens mellan olika ägarformer. Det är också en kamp. Om de kapitalistiska elementen kommer att stärkas och till slut dominera, då upphör samhället att vara ett övergångssamhälle.

producera för marknaden och privata företag accepterades, främst inom distribution och handel. En stor majoritet av partiets medlemmar var för införandet av NEP. Trotskij och andra pekade dock på att även om NEP var nödvändig, så skulle politiken leda till att spänningarna ökade i det sovjetiska samhället. Rika bönder och företagsägare skulle komma att ackumulera kapital och klassmotsättningarna komma att skärpas. Därför var det nödvändigt att stödja fattigbönder och arbetare och hela tiden stärka den socialistiskt planerade delen av ekonomin. Stalin, Bucharin med flera negligerade helt denna aspekt. Bucharin myntade till och med parollen "Berika er!" riktad till kulakerna - benämningen på den välbärgade delen av bönderna som till och med kunde anställa fattigare bönder som arbetskraft. Resultatet blev att de välbärgade bönderna mot slutet av 20-talet hade nått en sådan ekonomisk tyngd att de ekonomiskt kunde strypa städerna. Stalin-fraktionen greps då av panik och den besinningslösa tvångskollektiviseringen blev deras svar. En "kollektivisering" uppifrån istället för den gradvisa kollektivisering med fattigbönderna som social bas som Trotskij föreslagit.

Övergångssamhället

Claudio Katz har naturligtvis helt rätt i att den socialistiska revolutionen inte kan frambesvärja ett socialistiskt samhälle med omedelbar verkan. Den belgiske marxistiska ekonomen Ernest Mandel påpekade ofta att den socialistiska revolutionen måste följas av ett stadium som han kallade ett "övergångssamhälle", ett samhälle i skiftet från kapitalism till socialism. En sådan samhällsformation menade Mandel innehåller flera produktionssätt. Den är en "blandekonomi", men inte vilken blandning som helst. Planen, den socialistiska sektorn, måste dominera om hela samhället ska röra sig i riktning mot alltmer socialism. Det finns andra "blandekonomier", de svenska socialdemokraterna använde detta begrepp för att distansera sig mot sovjetisk planekonomi, men också mot ren otyglad kapitalism. Och inte bara Sveriges ekonomi, utan många västeuropeiska ekonomier var "blandekonomier", och då inte bara med en stark traditionell offentlig sektor (sjukvård, skola med mera.) utan också med en stor del av näringslivet i statens ägor: järnväg, gruvor, stålverk, hamnar, och så vidare. England efter andra världskriget är härvidlag ett typiskt exempel. Men varför var då inte dessa samhällen "övergångssamhällen" i den av Mandel anförda betydelsen? Helt enkelt

därför att den nationaliserade delen inte dominerade och ofta var även de förstatligade verksamheterna underkastade marknaden. De producerade för vinst och marknad – värdelagen styrde ekonomin. Vissa verksamheter i dessa västeuropeiska länder var emellertid undandragna marknadens och profitjaktens villkor, exempelvis den svenska sjukvården. Det är en av anledningarna till nyliberalernas frenetiska attacker för att privatisera och dra in dessa sektorer i marknadssystemet, för att därmed skapa nya jungfruliga marker för profitjakt.

Lenin påpekade också att Sovjetunionen under hans tid var just en blandning av olika produktionssätt. Han pekade ut fem olika produktionssätt. Först den socialistiska sektorn som var statsägd och planerades utifrån samhällets behov. Den andra var kapitalistisk och bestod av privata företag som fortsatte och att verka (speciellt under NEP) och vars kunskap och teknologi Sovjetunionen behövde men ännu inte behärskade. Ett tredje var vad Lenin kallade statskapitalism, företag som ägdes av staten men som verkade på marknaden som ett vanligt kapitalistiskt företag. Ett fjärde var den småborgerliga produktionen, alla självägande bönder och egenföretagare. Och dessutom påpekade Lenin fanns det fortfarande människor som levde i förkapitalistiska samhällen, jägare, nomadiska renskötare, och så vidare. Den sovjetiska samhällsformationen bestod alltså av en rad produktionssätt. Men skulle denna samhällsformation kunna röra sig i riktning mot alltmer socialism måste det socialistiska elementet, produktion för behov, dominera. De kapitalistiska elementen utvecklar naturligtvis sin egen dynamik och söker dominans. Därför är övergångssamhället inte bara en samexistens mellan olika ägarformer. Det är också en kamp. Om de kapitalistiska elementen kommer att stärkas och till slut dominera, då upphör samhället att vara ett övergångssamhälle. Det är i detta perspektiv man bör se det som händer på Kuba.

Den "revolutionära offensiven" i slutet av 60-talet, när småföretag och butiker förstatligades och Kubas ekonomi massivt socialiserades, kan i backspegeln ses som ett misstag. Staten tog på sig en administrativ roll som accelererade byråkratisering och tungroddhet, men samtidigt måste man ha i minne att detta skedde i en epok då man trodde att enskilda företagare kunde utgöra en bas för kontrarevolutionen (invasionen vid Grisbukten skedde i april 1961), när

kontrarevolutionära grupper var aktiva med bland annat sprängattentat. Totalsocialiseringen, kombinerat med att Kuba på 70-talet alltmer kopierade den sovjetiska planeringsmodellen, är en viktig förklaring till de byråkratiska problemen och den ekonomiska stagnationen. År 1968 levde tron på snabba revolutionära genombrott i Latinamerika, upprättandet av vänsterregimer som skulle kunna bryta Kubas isolering. Detta, kombinerat med Che Guevaras vision om den nya människan, om att bygga socialismen med ett folk som tänkte solidariskt och oegennyttigt, gjorde också socialiseringsoffensiven till en logisk del i kampen. Vad hade hänt om Kuba hade fortsatt att tillåta en större privat sektor? Vi kan naturligtvis inte ge ett säkert svar. Hade denna privata sektor kunnat växa och kombinerat med imperialismens tryck underminerat det socialistiska uppbygget? Eller hade den socialistiska sektorn baserad på massornas stöd kunnat dominera och accelererat den socialistiska utvecklingen. Skulle den kubanska regeringen i ett tidigare skede kunnat ta initiativ för att ge utländska företag koncessioner och därmed få tillgång till teknologiskt kunnande och produkter? Vad vi kan se är att den kubanska ledningen nu definitivt ser det som nödvändigt att acceptera en marknadsstyrd del av ekonomin och att man också ser en nödvändighet av utländskt kapital. Det är naturligtvis så att socialismen kräver internationellt utbyte. När Sovjetblocket rasade samman minskade den kubanska BNP:n med 35 procent. Kuba måste idag söka utbyte med den kapitalistiska världen.

Övergång baklänges

Vi kan alltså se ett övergångssamhälle med en betydande del av ekonomin utanför den socialistiska sektorn växa fram. Det kubanska ledarskapet försäkrar att den socialistiska sektorn ska fortsätta att dominera och bestämma samhällsutvecklingen. Det är bra och vi har ingen anledning att misstänka att de menar något annat. Men samtidigt är det så som Trotskij påpekade vad gällde NEP att ett övergångssamhälle inte bara är en samexistens mellan produktionssätt utan också en kamp mellan dem. Och här måste vi påpeka en oerhört viktig faktor gällande det som nu sker på Kuba. När Mandel skissade övergångssamhällets problematik utgick han från det logiska fallet att en arbetarregering tar över i ett kapitalistiskt land, socialiserar de tunga delarna och försöker utifrån detta bygga socialismen. Arbetarklassen blir den sociala bas som kan driva på denna utveckling, radikaliserar

Det kubanska ledarskapet har trots vacklan och misstag försvarat den socialistiska staten och under oerhört knappa omständigheter skapat en humanitär stormakt. Satsningen på skola och sjukvård är ingen tom fras, vilket land med de grundresurserna kan visa på något liknande?

politiken och öka den socialistiska sektorns omfattning. I Kubas fall går man baklänges; från en närmast totalsocialiserad ekonomi (förutom bondekooperativ) till en modell med en stor del av tjänstesektorn privatiserad och med inflöde av utländskt kapital även i den materiella produktionen. Skillnaden gentemot 1968, då det kubanska samhället var genomsyrat av revolutionär entusiasm, är fundamental. Idag är stora delar av befolkningen efter mer än 50 års blockad, varubrist och byråkratisk administration uttröttad. Lägg därtill den fruktansvärda ekonomiska period det kubanska folket fick genomlida efter sovjetblockets sammanbrott då det tidigare handelsrelationerna på kort tid bröt samman. 1968 var den socialistiska staten i ett betydligt bättre läge för att kunna hantera existensen av en privat minoritetssektor, den stora majoriteten skulle varit ett aktivt värn för den socialistiska sektorns dominans och tillväxt. Men idag ska man gå baklänges. Det är staten som tar initiativ för att folk ska lämna den socialistiska sektorn och bli egenföretagare. Det är staten som inte bara accepterar kapitalistiska företag som i 20-talets Sovjet, det är den kubanska staten som bjuder in dem från utlandet. Samtidigt vet vi att den kapitalistiska sektorn inte bara snällt kommer att verka på en av regeringen önskad nivå. Kapitalism är dynamisk. Vi kommer att få se kamp mellan produktionssätten. Regeringen säger att den socialistiska sektorn ska dominera – bra, men det räcker inte, det handlar inte om ett fixerat tillstånd. Den privata sektorn kommer dessutom att ha ett mycket aktivt stöd från imperialismen. USA:s mål är nu som tidigare utplåning av det socialistiska exemplet.

Vilka inhemska krafter kommer att verka för kapitalismens dominans? Dels kommer den privata sektorn att generera kapitalistiska strävanden; kubanska kapitalister, precis som kinesiska, kommer att stiga fram – och dessutom med utländskt kapitalistiskt stöd. Hur är det inom själva statsapparaten? Den kubanska regeringen har själv inte gjort någon hemlighet av att den kubanska administrationen lider av byråkratiseringsproblematik. Vi kommer med all sannolikhet att få se att en del av administrationen lierar sig med marknadens aktörer. Vi kommer att se olika sociala intressen stå mot varandra. Dessa sociala intressen

kommer att söka politiska former för att hävda sig. Finns det bara ett parti kommer kampen att stå inom det partiet, med stor risk för att kampen avgörs utanför folklig kontroll. Den lösning som tjänar arbetarklassens och socialismens sak är full frihet för alla politiska riktningar att framföra sin linje. Det kubanska enpartisystemet måste avskaffas.

Enpartisystemet

Det kubanska enpartisystemet har en bakgrund som liknar det sovjetiska. I Sovjetunionen infördes enpartisystemet för att säkra samhället mot kontrarevolution i en krissituation. Inbördeskriget hade fört landets stora delar av industrin var i spillror, en stor del av de mest hängivna arbetarna hade gett sina liv i kampen. Massnöd och umbäranden hade gjort den beslutsamma revolutionära delen av arbetarklassen till en minoritet. I det läget infördes denna minoritets diktatur som en temporär skyddsåtgärd – vi vet hur det gick. I skyddet av detta maktmonopol växte en privilegierad byråkrati fram som till slut likviderade alla rester av proletär demokrati. De som lett oktoberrevolutionen leddes till sina egna avrättningsplatser. Den stalinistiska kontrarevolutionen segrade. Lenins garde förintades med nackskott och framför exekutionsplutoner.

På Kuba besegrade landsbygdsgerrillan, stödd på masskamp i städerna, den korrupta och tyranniska Batistaregimen. Samtidigt gick det korrupta partisystemet i graven. Den direkta dialogen mellan det revolutionära ledarskapet och massorna ersatte partisystemet. Och naturligtvis fanns hela tiden oron för att ett införande av ett fritt partiväsende skulle användas av den enormt mäktige grannen i norr för att störta revolutionen. Kuba har behållit enpartisystemet med samma motiv som bolsjevikerna: att skydda revolutionen från kontrarevolution. Men utvecklingen blev en annan på Kuba. Ingen kubansk Stalin har stödd på en privilegierad byråkrati trätt fram och likviderat det castroistiska ledarskapet. Det kubanska ledarskapet har trots vacklan och misstag försvarat den socialistiska staten och under oerhört knappa omständigheter skapat en humanitär stormakt. Satsningen på skola och sjukvård är ingen tom fras, vilket land med de grundresurserna kan visa på något liknande? Och detta

avspeglar regimens klasskaraktär. Det är inte en förstelnad byråkrati utan en regim som utgår från massornas behov. Det kubanska internationella engagemanget är enastående. Agerandet vid naturkatastrofer och vid epidemiska utbrott, som ebolaepidemierna, talar för sig självt.

Tyvärr finns det även folk inom vänstern som inte förmår att se detta och hålla stånd mot den rasande kontrarevolutionära propagandan. När Hans Linde, utrikespolitisk talesperson för vänsterpartiet, intervjuades i Aktuellt med anledning av Obamas besök på Kuba kunde han inte ens distansera sig från liberalernas Birgitta Olssons rabiata angrepp på Kuba. På frågan om det kunde komma ut något positivt från Obamas besök på Kuba svarade Linde att "det skulle kunna leda till amerikanska studenter skulle kunna få studera på Kuba". (Linde tänkte kanske på exilkubaner i andra generationen, vad vet jag). Problemet med Lindes exempel är att studenter från USA sedan länge fått studera på Kuba. Kuba tar emot ungdomar från fattiga amerikanska familjer som inte har en chans att få högre utbildning i USA. De får gratis medicinstudier mot löfte att de när de är utbildade läkare återvänder till sitt hemland (i detta fall USA) och tjänar folket där. Kuba söker inga egna fördelar, sysslar inte med "brain-drain". Detta gäller ungdomar från all världens länder. Hans Linde bör ta en paus och i lugn och ro fundera på detta exempel. Vad speglar det? Vad säger det om vilka regimer som är demokratiska och vilka som inte är det?

Det finns alltså en del skäl att vara optimist. Den revolutionära entusiasmen må inte vara på 1968 års nivå men det finns oerhört medvetna och bra krafter på Kuba, från partitoppen till fabrikgolvet, som kommer att försvara socialismen. Men för att klara den uppgiften måste full organisationsfrihet råda. Kampen för revolutionens försvar gynnas inte av enpartisystemet. Tvärtom, bakom slutna dörrar kan de krafter som vill underminera revolutionens landvinningar agera. Marknadsreformerna och accepterade av utländska investeringar kan som Claudio Katz hävdar vara nödvändiga, men ska det kubanska övergångssamhället röra sig mot socialism och inte mot ett återupprättande av kapitalismen krävs full organisationsfrihet. <<

Dödliga mediciner

Ett läkemedel som utvecklades i syfte att bota en form av cancer fungerade inte, men visade sig vara mycket effektivt mot sömnsjuka. Men då patienterna finns i låginkomstländer och sjukdomen endast kommer i större epidemier beslutade sig företaget för att helt lägga ned produktionen. Dock upptäcktes efter en tid ytterligare ett användningsområde - som hårborttagningsmedel - varför substansen åter började tillverkas.

Detta exemplet på läkemedelsindustrins rutenhet är dock bara toppen på ett isberg.

Cecilia Verdinelli läser en bok som likställer delar av branschens verksamhet med organiserad brottslighet.

En liten påkostad guide i fickformat som i färg illustrerar avföringens olika konsistenser (den så kallade Bristolskalan) har gjort succé hemma hos mig på sistone. Häftet har jag fått på en läkemedelslunch på sjukhuset där jag arbetar som underläkare, givaren är ett läkemedelsbolag som lanserar ett piller mot förstoppning. Att jag så glatt har visat upp den illustrerade guiden för familj och vänner beror väl delvis på den givna muntration som ämnet ger upphov till, men inte bara, inser jag. När folk frågat varifrån jag fått tingesten har jag svarat "En muta från Big Pharma, såklart!". Den lilla bajsguiden har varit ett sätt för mig att avdramatisera frågan om läkemedelsindustrins påverkan inom den offentliga sjukvård där jag arbetar, ett sätt att fnissa bort frågan och förminska den. För frågan är obekvämt: det är lätt i teorin och svårare i praktiken. Det är lätt att konstatera att det inte finns några gratisluncher, svårare att avstå i praktiken när man som ung läkare

ARTIKELFÖRFATTARE

Cecilia Verdinelli

är läkare, före detta redaktör för tidskriften Ord&Bild samt samhällsskribent i bland annat Göteborgs Posten, Arbetaren med flera tidningar.

PETER C. GÖTZSCHE

Dödliga mediciner och organiserad brottslighet. Hur läkemedelsindustrin har korrumpierat sjuk- och hälsovården. Karneval förlag 2015.

Övers. Ulrika Junker Miranda

går på ett undervisningstillfälle — ofta obligatoriskt — på arbetstid som infaller under lunchen, där det står en pyramid av varma matlådor från ett cateringföretag, det hela inleds med en ofta bra halvtimmeföreläsning av en av sjukhusets överläkare och avslutas med ett tio minuter långt säljsnack av läkemedelsbolaget som stått för käket. Det är praktiskt, normalt och förväntat att plocka matlådan — och effektivt för det allmänna, inbillar man sig, för då kan man direkt återvända till patientarbetet istället för att gå iväg och köpa en macka eller värma egen mat, vilket tar tid. Att avstå från bjudlunchen skulle dra åt sig uppmärksamhet och kännas som en överdriven gest mest ägnad åt att ge kollegorna dåligt samvete. Så jag har oftast tagit matlådan. Och trivialiserat händelsen; det är ju inte som om det handlar om mångmiljonmutor och fuskforskning i jösse namn, det handlar om pannbiffar och en kul fickguide!

Kritiken

Dansken Peter Götzsche, internmedicinare och professor i klinisk försöksdesign, har skrivit en bok som påminner om att det givetvis handlar både om mångmiljonmutor och pannbiffar, om högt och lågt, om att den medicinska forskningen idag närmast är villkorad av läkemedelsindustrin och att detta förhållande kostar många onödiga skattemiljarder och ytterst människoliv.

En hel del av kritiken mot läkemedelsindustrin kommer från aktörer som har egna ekonomiska eller ideologiska intressen att värna (som scientologikyrkan eller homeopatin) och som överhuvudtaget inte utgår från en biokemisk förståelse eller som helt enkelt har foliehattarna på. Läkemedelsindustrin älskar förstås den sortens kritiker (jag kan undra ibland om det inte är läkemedelsindustrin själv som finansierar en del av alla de bloggar och hemsidor som dillar om att allt kan botas med detox / blåbär / fyll-i-själ, som regelmässigt kallar sjukvårdspersonal för mördare och lättvindigt avfärdar samtliga psykiatriska diagnoser) och håller väl tummarna att Götzsches bok liksom försvinner i textmassan av oseriös läkemedelskritik. Riskerna är att så sker; den enda tidigare recension av denna svenska översättning jag sett var i Läkartidningen. För övrigt har det varit tyst om en bok som förtjänar diskuteras och debatteras, för Götzsche hör på intet vis till de oseriösa kritikerna. Han utgår från evidensbaserad kunskap och gör klart för läsaren att välprövade läkemedel, framför allt inom infektion, hjärt/kärlområdet och cancer, har välbeprövade och goda effekter, och att det behövs fler av dessa.

Det finns olyckligt nog en del förlagsmässiga missar som kan bidra till att den som tittar ytligt på boken kan uppfatta den som lite av

Så sitter vi där med ett nytt läkemedel som kostar tio gånger så mycket som det gamla, som har elakare biverkningar och framför allt en mer okänd biverknings- och interaktionsprofil men som lanserats som nytt och kanske, eventuellt, möjligen effektivare.

en foliehattsprodukt: det dramatiska omslaget som visar en läkare som riktar en pistol mot läsaren från vilken skjuts en kula i form av ett piller och därtill slapp redigering där man inte tycks ha hjälpt författaren att disponera sitt material eller att tona ner ett onödigt tillspetsat tonläge. För läsaren blir det därför en lätt kaotisk och stundvis tålmodsprövande läsning. Detta är en randanmärkning, men en tyvärr viktig sådan med tanke på hur kontroversiell en bok som denna är och hur gärna de som känner sig anklagade skulle vilja avfärda den; mycket hade varit vunnit om den genom redigering och omsorg om detaljerna blivit mer organiserad och lättare att tillägna sig.

Organiserad brottslighet

För det Gøtzsche gör är inget mindre än att ta ett kritiskt helhetsgrepp om den industri som enligt hans beräkningar står bakom minst vart tredje dödsfall, en industri som dessutom i Sverige genom läkemedelsförmånen till största delen finansieras med offentliga medel. Hans anklagelser är grova och han menar bokstavligen det baktiteln påstår, att delar av läkemedelsindustrins verksamhet definitionsmässigt bäst kan beskrivas som organiserad brottslighet. Dessvärre för industrin har han exempel och källor att styrka nästan vartenda påstående med. Som professor i försöksdesign och skicklig metodolog är det med särskild sorg som han beskriver den medicinska forskningens uppenbara hjälplöshet inför läkemedelsindustrins intrång på det vetenskapliga fältet; hur studier designas ohederligt i syfte att lansera ett nytt preparat. Vanliga knep är att testa läkemedel mot placebo (alltså sockerpiller) istället för mot ett befintligt, billigare och hyggligt välfungerande läkemedel (så var det för övrigt med förstoppningstabletten som betalade den lunch jag nämnde ovan), eller att förvisso testa det mot befintligt läkemedel men då givet i för låg dos, eller att testa ett läkemedel som främst kommer att riktas mot gamla människor på unga människor för att dölja en farlig biverkningsprofil, eller att mäta surrogat-effekter – som kolesterolnivåer, blodsockernivåer eller andra labbvärden – istället för att mäta måleffekter – som minskad dödlighet eller minskad sjuklighet, eller att helt enkelt att trola med siffrorna för att få en minimal, för patienten omärkbar, effekt att framstå som kliniskt betydelsefull. Dessa på pappret korrekta men i verkligheten förvrängda prövningar blir till spökskrivna artiklar

– skrivna av läkemedelsbolagets anställda men undertecknade av akademiker ("korrupta eller lättlurade", som Gøtzsche skriver utan att darra på manschetten) som ofta får sin forskning finansierad av bolaget – och antagna av vetenskapliga tidskrifter som till sin existens är beroende av läkemedelsbolagens annonser och av bolagens beställningar av särtryck av tidskriften. Går det trots allt inte att hitta någon effekt så publiceras aldrig resultaten och försöket blir ett icke-försök.

Så sitter vi där med ett nytt läkemedel som kostar tio gånger så mycket som det gamla, som har elakare biverkningar och framför allt en mer okänd biverknings- och interaktionsprofil men som lanserats som nytt och kanske, eventuellt, möjligen effektivare. I nästa steg är industrin med och finansierar patientföreningar (lejonparten av föreningens medlemmar är förmodligen helt omedvetna om detta) med många miljoner kronor, vilka i sin tur lobbyar för det nya "bättre" läkemedlet och ofta lyckas placera en artikel i tidningarna med den mänskligt-lidande -vinkel som många journalister eftersträvar. (I Sverige ligger Reumatikerförbundet i en särklass med mångmiljonsavtal med industrin, och man kan notera hur patientföreningar som verkar vara stridbara försvarare av sina medlemmar ofta klagar på det offentliga snålhet men aldrig någonsin på bolagens överprissättning). Och detta, mina vänner, är bara den absoluta grundkursen i läkemedelsmarknadsföring. Därtill kommer tricksen i den mer avancerade skolan, som kartellbildningar, medveten saluföring av beroendeframkallande medel, gratisprover, aggressiv lansering av stereoisomeren (variant av en kemisk förening där vissa av bindningarna är "spegelvända" men som har samma egenskaper som den ursprungliga föreningen) när patentet på ursprungsläkemedlet gått ut, otillbörlig påverkan i internationella expertgrupper för att ändra gränsvärden för behandlingsinsättning (den vägen kan man i ett slag mångdubbla antalet potentiella användare av en viss läkemedelsklass) samt ogenerade försök att etablera helt nya och ogrundade diagnoser.

Industrins bevekelsegrunder står klara för oss. Deras mål är vinst till aktieägarna, och de arbetar rationellt givet detta mål. Läkares och

vetenskapsmäns bevekelsegrunder för att delta i marknadsföringen, liksom läkemedelsmyndigheters relativa tandlöshet, är betydligt mindre klara och vore därför intressanta att förstå. Visst kan det finnas en andel "golfläkare" som främst vill sko sig personligen men jag tror inte att de är så många. Snarare misstänker jag att läkarvetenskapens själva status – som man kunde tro skulle vara ett skydd mot otillbörlig påverkan – snarare stjälper än hjälper. Gøtzsche citerar en undersökning där 61 procent av läkarna menade att deras egna ordinationer inte skulle påverkas av avtal med läkemedelsföretag medan bara 16 procent menade att läkarkollegorna inte skulle påverkas. Uppfattningen att man själv har en orubblig naturvetenskaplig sanning i sin kunskap gör sannolikt att många lever under illusionen om att de är opåverkbara och ständigt objektiva, varför de vågar sig in i beroendeförhållanden till industrin som aldrig skulle vara acceptabla för, exempelvis, en vinskribent gentemot vinproducenterna. Vidare är läkaryrket ett mentorsyrke där det finns en stark och osund tradition av att man inte ifrågasätter mer erfarna kollegor. Detta tyckte jag också var det mest skrämmande med Macchiarini-fallet; inte Macchiarini själv utan det faktum att hela aulor fyllda av Karolinska institutets läkare initialt inte vågat fråga hur det överhuvudtaget var tänkt att de omtalade plaststruparna skulle transformeras till levande vävnad, utan uppenbarligen suttit och undrat var och en för sig men antagit att de överordnade säkert begrep bättre och hållit tyst. Att inte fråga om sådant som verkar märkligt eller oetiskt utan ha en mentalitet där man alltid antar att det finns ett dolt men gott motiv för en konstig handling, bidrar till att överordnades beroendeförhållanden till läkemedelsindustrin och spökskrivna artiklar inte ifrågasätts, och det försvagar därmed läkarskråets motståndskraft mot industrin. Ämnet är känsligt. Det märktes bland annat i diskussionen som följde på bokens recension på Läkartidningens hemsida; trots en positiv recension var det anmärknings få läkare som deltog i den kvalificerade diskussionen som följde, istället fördes den huvudsakligen av andra yrkesgrupper inom sjukvården som psykologer, arbetsterapeuter och apotekare. Från läkarna själva en talande tystnad.

Det mest hedervärda med boken är att författaren inte stannar vid att rada upp läkemedelsindustrins tricks,

knep och regelrätta brottslighet, förhållanden som få skulle försvara. Han går steget längre genom en rekommendationslista för att komma åt problemet som, om den genomförs, skulle innebära en verklig revolution. Till patienterna ger han konkreta men radikala råd som: "Undvik att ta nya läkemedel de första sju åren efter att de kommit ut på marknaden /.../, eftersom de flesta läkemedel som dras in av säkerhetsskäl försvinner inom de första sju åren", liksom att de skall begära utträde ur sin patientförening om den accepterar stöd från industrin samt att de bör fråga sin läkare om hen tagit emot pengar eller förmåner från industrin, har aktier i något företag eller får besök av läkemedelsförsäljare. Om svaret på något av frågorna är ja, rekommenderas patienten att söka en ny läkare (vården skulle falla samman eftersom det knappast skulle finnas några kvar att välja på, kan jag lova).

Vinstlogik

Men viktigast av allt är att Gøtzsche slår fast att inga "etiska riktlinjer" i världen kan hindra läkemedelsindustrin från att tjäna pengar på skit utan att det är själva det faktum att kapitalistisk vinstlogik tillåts råda inom läkemedelsutvecklingen som är problemet. Under sådana förhållanden kan läkemedelsutvecklingen omöjligen bli behovsdriven. Ett makabert exempel på detta är ett läkemedel som utvecklades i syfte att bota en form av cancer. Det fungerade inte men visade sig vara mycket effektivt mot sömnsjuka, men då patienterna finns i låginkomstländer och sjukdomen endast kommer i större epidemier beslutade sig företaget, Aventis, sig för att helt lägga ned produktionen. Som tur var upptäcktes efter en tid ytterligare en användning - som hårborttagningsmedel - varför substansen åter började tillverkas. Att den idag finns tillgänglig vid epidemier har vi alltså huvudsakligen skönhetsmarknaden att tacka för. Gøtzsche skriver: "Kapitalismen bygger på principen om att en privat risk antingen ger privat förlust eller privat rikedom. Tanken att en offentlig risk (patienter som deltar i försök) förvandlas till privat rikedom är en perversion av den kapitalistiska etiken och ett sätt att utnyttja patienterna. Vi behöver en kulturell revolution där vi betraktar kliniska försök som offentliga satsningar som har offentlig nytta som syfte och utförs av oberoende akademiska institutioner". Ja. För alternativet är faktiskt, som Gøtzsches eldkastare till bok visar, barbariskt. <<

De representerar inte oss!

– om populismens politiska förutsättningar

Vilka är de specifika politiska förhållanden som ligger bakom uppkomsten av det som i dag betecknas som "populistiska rörelser"? Hur relevant är begreppet? Och hur bör socialister förhålla sig? *Richard Seymour* försöker besvara frågorna.

Om man skulle ge sig på att formulera en teori om populism utifrån mediernas rapportering om ämnet så skulle den i grova drag se ut så här: Majoriteten av människor utanför den politiska klassen – den som utgör politikens verkställande skikt av rationellt resonerande handläggare – är i grund och botten en hop vulgära, driftstyrda varelser som offer för sina materiella begär och grumliga önskemål vinglar hit och dit och är oförmögna att göra reella politiska överväganden. I politiskt svåra situationer förleds de av försåtliga demagoger som utlovar falska lösningar och folk riktar sina primitiva – potentiellt våldsamma – politiska impulser mot sina välgörare i det politiska skiktet. "Populism" uppstår när folket inte längre erkänner sina verkliga styresmän och börjar bita i kopplet.

Med en sådan bild blir den så kallade "populistiska öppningen" med nödvändighet ett element i vad Nick Clegg kallar "oförnuftets epok".¹ Mediernas förklaringar tar formen av ohederligt misstänkliggörande, genom att man helt enkelt klumpar samman

allt från vänster till höger under samma beteckning; Sanders, Corbyn, Iglesias, Tsipras, Trump, Farage, Le Pen – populisterna allesammans. Genom att inordna alla under samma rubrik så får man det att framstå som att skillnaden mellan radikal vänster och extremhöger är relativt oväsentlig jämfört med det irrationella ursinne som är gemensamt för dem och för deras respektive anhängare. Sinnebilderna för den populistiska irrationaliteten är, i den här typen av beskrivning, hur man påstås helt strunta i vedertagen rättesnören för hur man ska agera för att vara "valbar". Tony Blair är förbryllad över hur galet "frågan om valbarhet" – och allt vad det innebär för hur politik bör utövas – hanteras i dagens, skiftande politik².

Men är det inte möjligt att se populismen som något annat än en folklig sjuka? Om man tillsvidare avvaktar med frågan i vilken mån det är lämpligt och rättvist att använda kategorin "populism" så som medierna gör – Corbyn är till exempel, av skäl som jag återkommer till, knappast någon "populist" – går det att urskilja de förutsättningar som är gynnsamma

för populistiska strategier, som vid andra tillfällen inte alls fungerar lika bra? Jag tänker hävda att det är en fråga om representativitet. Det är när "den representativa kopplingen" – genom vilken "folket" och dess samlade vilja är menad att effektivt avspeglas i den parlamentariska apparaten – bryts, som förutsättningar för populistisk revolt blir gynnsamma. Min utgångspunkt är Francisco Panizza's definition av populism, som ser det som en reaktion som motsätter sig status quo och förenklar det politiska spelet genom att symboliskt dela upp samhället i "folket" (de underkuvade) och "de andra". Varken "folket" eller "de andra" refererar till några verkliga sociala grupper; de är båda symboliska konstruktioner. Skillnaden mellan vänster- och högerpopulism ligger i hur den konstruktionen går till. I allmänhet är vänsterpopulisternas beskrivning av folket bred och inkluderande och deras "de andra" ses som en liten isolerad elit ("Kasten" i Spanien, miljardärsklassen i USA). Högerpopulisterna har en snävare definition av folket som oftast innefattar hänvisningar till nation eller ras, medan deras "de andra" är

”

Ur ett socialistiskt perspektiv så är populismens grundläggande svaghet att för att vara en effektiv populist så måste man stryka folkliga fördomar medhårs.

ARTIKELFÖRFATTARE

Richard Seymour

är författare och radiojournalist. Han har bland annat givit ut: *The Liberal Defence of Murder* (2008) och *Against Austerity* (2014).

Ingår i redaktionen för den socialistiska kvartalstidskriften *Salvage* från vars hemsida texten är hämtad (28 mars 2016).
<http://salvage.zone>

dels en elit och dels en underklass, eller en rasmässigt beskriven grupp, som är i maskopi med varandra (som George Wallace' kampanj och andra liknande sydstatsbaserade kampanjer riktade mot den liberala eliten och mot afroamerikaner).

Under "normala" politiska förhållanden framställer sig staten som att den representerar vår enhet som ett folk, som nation. I klassdemokratier legitimeras staten genom rätten att rösta på parlamentariska representanter. Man röstar på sina representanter och summan av individernas viljor förmedlad genom staten, eller dess representativa gren, blir ett uttryck för folkviljan. Men självfallet är inte denna representativa koppling så direkt som det kan synas. För det första så existerar inte "individuella viljor" som något givet utan organiseras av staten genom konstituerandet av de styrda som individuella undersåtar i form av medborgare.

För det andra så är konstituerandet av folket som representationer av "intressen" (klass- eller andra typer), organiserat genom politiska partier som, för att vara effektiva, måste vara integrerade i statsapparaten och måste organisera sin interna struktur enligt hierarkiska mönster, både för att vara effektiva i val och regeringsdugliga.

För det tredje är staten inte en neutral arena, utan domineras av fraktioner eller tongivande element ur kapitalistklassen, hierarkiskt organiserade via statens institutionsstruktur. Poulantzas karakteriserade denna koalition som "maktblocket" i varje givet samhälle. Ur maktblockets synvinkel är det idealiskt om man förmår formulera sina intressen – som alltid är ifrågasatta, aldrig klart artikulerade – inte i bara teknokratiska ordvändningar eller som politiskt policy, utan med den kollektiva demokratiska viljans moraliska språk. För att lyckas med detta är det inte nödvändigt att maktblocket tar hänsyn till alla klassintressen – en betydande minoritet utesluts alltid – men för att vara effektiv måste man inkorporera skikt av de dominerade klasserna i en bredare allians av samhälleligt samtycke som liknar det Gramsci benämnde ett "hegemoniskt block".

Slutligen så finns det inom statens verkningsfält ett flertal samhällsinstitutioner som formellt är åtskilda från den samhälleliga maktutövningen, men som inte desto mindre i sina funktioner i allt väsentligt utgör en integrerad del av denna. Det gäller i synnerhet medierna. De

spelar en viktig roll för att formulera, skapa och legitimera politiken så att den framstår som skapad av den demokratiska viljan och som själva det instrument som frambringar folkets kollektiva historiska öde. Folket som "föreställd gemenskap", för att använda Benedict Andersons begrepp, konstrueras inte bara av dess representation i form av ett parlament, utan också av den bild som medierna ger av denna representation. Kort uttryckt: under "normala" politiska förhållanden kan man sätta likhetstecken mellan "folket" och deras representation i den kapitalistiska staten. Sådan är den representativa kopplingen i grova drag. Brottet i den representativa kopplingen är ett av nyliberalismens dysfunktionella drag. I sin strävan att reducera statens demokratiska förmåga och utplåna det motstånd som byggts in i statsapparaten av arbetarklassen och av vänsterkrafter attackerar nyliberalerna socialdemokratien. Genom att reorganisera statens inre verksamhet enligt marknadsprinciper omöjliggör man effektiv demokratisk kontroll av beslutsfattandet och strävar efter att tämja partier på vänsterkanten och den politiska mittfåran så att de i sin praktik avvisar alla politiska alternativ som inte överensstämmer med den nyliberala formen av kapitalackumulation. Följden har blivit att deltagandet i den parlamentariska politiken sjunkit på alla fronter, vad gäller valdeltagande, partimedlemskap och benägenhet att identifiera sig med partier. Partipolitiken har alltmer blivit en angelägenhet för valstrateger, opinionsinstitut, fokusgrupper och spinndoktorer medan partiernas ledningar allt mindre förlitar sig allmänhetens stöd utan baserar sin legitimitet på sitt förhållande till statsapparaten. Slutresultatet är att den klasskoalition som statsmakten i någon mening "avspeglar" har blivit mycket smalare. På samma sätt har mediernas bild av hela denna representationsordning smalnat av och allt fler människor känner sig utestängda från det politiska landskap som beskrivs.

Denna fortskridande kroniska degenerering har i den period av åtstramningspolitik som präglat finanskrisens efterspel blivit till en akut kris, där partier som tidigare haft en dominerande ställning imploderat; Pasok i Grekland, Labour i Skottland, Socialistpartiet i Frankrike, Fine Gael och Fianna Fail i Irland. Demokratins spegel sprack och i den deformerade bilden kände folket inte igen sitt ansikte. Det är under de här förhållandena som de populistiska upproren flammade.

Populismen försöker med hjälp av insmickrande retorik riktad till det "ärliga folket" samla en allians av underordnade element ur olika klasser och rikta deras politiska kraft för att få till stånd en omorganisering av det existerande samhälleliga maktblocket. Man riktar vanligen kritiken lika mycket mot etablissemangsmedia som mot politiker, och får en stor del av sitt stöd på grund av att man kritiserar i samma media.

Det är viktigt att påpeka att populismen inte har som mål att kullkasta maktblocket eller det representativa politiska system genom vilket det är organiserat, utan syftar till att förändra dess sammansättning och politiska karaktär, samt att återupprätta en tydlig representativ koppling. Thatcherismen är ett exempel på mobilisering av en sorts reaktionär populism till stöd för ett projekt som utformats för att ersätta den gamla, paternalistiska eliten inom den offentliga sektorn, för att reorganisera statsapparaten enligt nyliberal modell, för att bryta upp den korporativa alliansen mellan storkapital, stat och fackföreningsbyråkrati och för att ge finanspolitiken fria tyglar. Det var en ombildning av maktblocket som man omöjligt kan förväxla med dess avskaffande. I dagsläget tillämpar Sanders en liknande strategi men från ett socialdemokratiskt perspektiv, när han försöker samla "Amerikas folk" mot "klassen av miljardärer" bakom ett program för att tygla finanskapitalet och ge mer makt till industrikapitalet, införa och utveckla socialdemokratiska inslag i välfärden, begränsa statens repressiva apparat, (i synnerhet slå ned på rasistiska inslag) och demokratisera staten så att den representativa kopplingen återställs.

Ur ett socialistiskt perspektiv så är populismens grundläggande svaghet att för att vara en effektiv populist så måste man stryka folkliga fördomar medhårs. Det ges givetvis rätt stort manöverutrymme även inom de ramarna, men det är svårt att rakt av gå emot folkliga fördomar om framgången är baserad på att tala vackert om det hederliga "folket" som förråds av en illasinnad "elit". En annan svårighet är att eftersom populismens mål är att återupprätta den representativa kopplingen så tenderar den att fungera som det Lacan kallade "hysterins diskurs". I sina vildsinta utfall mot "eliten" som en falsk härskare söker den underförstått efter en ny sann härskare. Populismen inrymmer, med andra ord, en dold ideologi om maktutövning. Här finns förklaringen till den viktiga roll som karismatiska personligheter med "förmågan att uttrycka det folk tänker", spelar i

”

Vänstern bör aldrig hemfalla åt populism

[...]

Men genom att betrakta populismen inte som en sjukdom, eller avvikelse från upplyst klasstänkande, utan som en politisk situation, en öppning som föds ur den parlamentariska politikens krisläge, kan vi effektivt ta till vara dess möjligheter.

populistiska rörelser och som brukar ge dem ett gemensamt drag. Det är uppenbart att populismen kan innehålla mycket annat, den involverar och organiserar människor, ger dem självförtroende som politiska aktörer på egna villkor, ökar deras "klassmedvetande" och utmanar deras fördomar. Men det tidigare nämnda är otvivelaktigt något som är ständigt verksamt i populistiska rörelser. I den meningen har reaktionärerna på the Telegraph rätt när de hånar föreställningen att Jeremy Corbyn är en populist.³ Han är allergisk mot idén om karisma och är beundransvärt oförvågen att gå emot folkliga fördomar vad gäller invandring, välfärd och en hel rad andra ämnen.

Ett förnuftigt förhållningssätt för socialister gentemot populism bör, enligt mitt förmenande, innefatta både distansmarkerande och ingripande. Man måste akta sig för att summariskt avfärda alla populism som om den alltid, genom sin inre natur – och i samma utsträckning vad gäller olika rörelser – vore "problematisk", vilket är ordet för dagen i ett flertal diskussioner i ämnet på Internet. Man bör försöka att strategiskt gripa in i dem för att vidareutveckla deras demokratiska och radikaliserande dynamik. Vänstern bör aldrig hemfalla åt populism, även när den är i en form som undviker de faror som nämnts tidigare, för vårt mål är inte att återställa den representativa kopplingen, utan att utmana den representativa strukturen. Men genom att betrakta populismen inte som en sjukdom, eller avvikelse från upplyst klasstänkande, utan som en politisk situation, en öppning som föds ur den parlamentariska politikens krisläge, kan vi effektivt ta till vara dess möjligheter. <<

Översättning: Peter Jervelycke Belfrage

¹ Nick Clegg är före detta partiledare för Liberaldemokraterna i Storbritannien.

Har publicerat Politics:

The Art of the Possible in an Age of Unreason Kindle Edition 2015.

² Tony Blair admits he is baffled by rise of Bernie Sanders and Jeremy Corbyn theguardian.com/politics/2016/feb/23/

³ Jeremy Corbyn is no populist - he's an old Left elitist in shabby disguise

The new Labour leader's old-fashioned Marxism may appeal to a socialist elite, but it is missing a key ingredient - nationalism.

http://www.telegraph.co.uk/news/politics/Jeremy_Corbyn/11869528/Jeremy-Corbyn-is-no-populist-hes-an-old-Left-elitist-in-shabby-disguise.html

Självspillan

Gustaf valde spåret,
där stålet alltid vinner.
Kvällståget från Ludvika står stilla.
Det är tyst,
som mellan två inledande supar,
som inför ett högtidstal.

Korpen med sin svarta näbb,
möter som hastigast,
en gruvarbetarsjäl.

På köksbordet står
en pelargon.
Husnyckeln hänger på sin spik.

Leif Lindström, kommunalråd (V) i Borlänge och tidigare lokförare. *Självspillan* är hämtad ur den eget utgivna diktsamlingen "Lyrik på gott och ont", 2015.